

УДК 342.951:351.713

Право

І.П. Петрова,

кандидат юридичних наук,

Національний університет

ДПС України,

Косиця О.О.,

кандидат юридичних наук,

ДПІ у Дніпровському районі

ГУ ДФС у м. Києві

АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДФС УКРАЇНИ У СФЕРІ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКІВ ЯК ОБ'ЄКТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті розглянуто адміністративну діяльність Державної фіскальної служби України у сфері справляння податків як об'єкт інформаційного забезпечення, з'ясовані завдання і форми адміністративної діяльності, запропоновані шляхи удосконалення, наведені звітні дані структурного підрозділу ДФС України в контексті інформаційного забезпечення адміністративної діяльності.

В статье рассмотрена административная деятельность Государственной фискальной службы Украины в сфере взимания налогов как объект информационного обеспечения, выяснены задачи и формы административной деятельности, предложены пути усовершенствования, приведены отчетные данные структурного подразделения ДФС Украины в контексте информационного обеспечения административной деятельности.

The administrative operations of the State Fiscal Service of Ukraine in the field of tax collection as an object of informational management is considered.

The forms and tasks of administrative operations are clarified; reporting data of structural unit of the State Fiscal Service of Ukraine in the context of

informational administrative provision is given. Also is proposed the ways to improvement of administrative operations.

Ключові слова: адміністративна діяльність, справляння податків, стягнення податків, оподаткування, інформаційне забезпечення

В сучасних умовах розвитку економіки України особливе значення приділяється адміністративній діяльності з реалізації податкової та митної політики. Управлінська (адміністративна) діяльність ґрунтується на операціях з широким масивом різноманітних даних, що обумовлюють особливе значення інформації як засобу забезпечення державного управління. Правильність обчислення, своєчасність, повноту справляння податків і зборів контролює ДФС України, ефективність цього напряму залежить від інформаційного забезпечення.

Інформаційне забезпечення Державної фіскальної служби України як система має дві умовно визначені взаємопов'язані підсистеми: зовнішню та внутрішню. Зовнішня – забезпечує інформаційні зв'язки (комунікацію) фіскальної служби з платниками податків, громадськістю, іншими органами державної влади, а внутрішня – інформаційні взаємозв'язки органів фіскальної служби між собою, як по вертикалі управління, так і по горизонталі, між подібними структурними підрозділами при виконанні ними покладених на них функцій, компетенцій, завдань, обов'язків і прав відповідно до нормативно-правових актів. Специфіка цих підсистем визначається основною функцією Державної фіскальної служби у державі – реалізація державної податкової політики при наповненні державного бюджету податками.

Для ефективного здійснення інформатизації як складової модернізації суспільних відносин, пов'язаних із податками, важливу роль відіграє їх правове забезпечення. Порядок подання податкової інформації органам фіскальної служби визначається Кабінетом Міністрів України, а система податкової інформації, її джерела та режим визначаються Податковим кодексом України

[1], Положенням про Державну фіскальну службу України [2] ті іншими нормативно-правовими актами.

Від належного інформаційного забезпечення фіскальних органів залежить своєчасність і повнота наповнення державного бюджету, правильність сплати податків, зборів, своєчасність отримання податкової звітності та справедливість у правовідносинах з платниками податків [3, с. 144].

Пріоритетним завданням ДФС України є інформатизація процесу адміністрування податків, широке використання інформаційних технологій та розбудова інформаційної системи. Одним із перспективних напрямків підвищення якості та зменшення вартості адміністрування податків в Україні є запровадження електронної системи податкової звітності, що має ряд переваг як для платників податків, так і для фіскальних органів, який дозволяє мінімізувати контакт платника податків з податківцями, підвищити якість податкових звітних документів, уникнути непорозумінь у рукописних документах, зменшити вартість адміністрування тощо [4, с. 68].

Різні аспекти сфери справляння податків, правового регулювання та інформаційного забезпечення досліджено у працях таких вчених, як О.О. Бандурка, А.І. Берлач, В.Т. Білоус, М.М. Весельський, Л.К. Воронова, Ю.В. Гаруст, О.П. Дзісяк, Л.М. Касьяненко, Т.С. Касянюк, В.Ф. Коваль, М.П. Кучерявенко, В.Б. Марченко, Т.О. Мацелик, Н.Б. Новицька, А.М. Новицький, С.П. Позняков, Т.О. Проценко, Д.В. Рева, А.В. Роздайбіда, Ю.І. Руснак, Л.А. Савченко, А.О. Селіванов, Д.Я. Семир'янов, І.С. Стаценко-Сургучова, Т.В. Субіна та інші.

Адміністративна діяльність у сфері справляння податків здійснюється за двома напрямками: внутрішньо системна діяльність; зовнішня адміністративна діяльність [5, с. 7]. Обидва напрями здійснення адміністративної діяльності потребують повного і своєчасного забезпечення інформацією, адже внутрішньо системна адміністративна діяльність у сфері справляння податків спрямована на забезпечення злагодженого функціонування всіх підрозділів і служб ДФС України, здійснюється шляхом постійного інформаційного обміну між різними

ланками структури та проводиться за допомогою адміністративно-правових форм (службові записки, накази, індивідуальні правові акти, інформація з баз даних) і методів (колекторні наради, онлайн- конференції, збори колективу).

Адміністративна діяльність у сфері справляння податків забезпечується сукупністю державних засобів політичного, економічного, соціального, заохочувального, примусового та ідеологічного характеру. Наявність завдань і функцій адміністративної діяльності у сфері справляння податків обумовлює існування різних її форм як правових, так і неправових.

Функції адміністративної діяльності фіскальних органів реалізуються в конкретних діях суб'єктів, які здійснюють цю діяльність, і виявляються у формах. Під формою, як зазначає Колпаков В.К., слід розуміти той чи інший спосіб зовнішнього вираження (оформлення) змісту цієї діяльності [6, с. 208].

З урахуванням вищесказаного форми адміністративної діяльності у сфері справляння податків теж можна поділити на правові та неправові:

- *правові*: нормотворча діяльність (видання актів управління); укладення договорів; вчинення інших юридично значущих дій;
- *неправові*: організаційні (або проведення суспільно-організаційних заходів); організаційно-технічні дії (проведення організаційно-технічних заходів) [7, с. 46].

Завдання адміністративної діяльності у сфері справляння податків безпосередньо пов'язане із значним обігом інформації. Вміння працювати з інформацією є важливою складовою успішного прийняття працівниками фіскальних органів управлінських рішень. Саме вміння використання податкової інформації та надання її іншим користувачам і є завданням інформатизації органів ДФС України. Підняття проблеми інформаційного забезпечення на нормативно-правовому рівні показує розуміння держави щодо даного питання та підтримку процесів інформатизації органів влади.

Виконання функцій, пов'язаних з організацією інформаційного забезпечення адміністративної діяльності у сфері справляння податків, забезпечують наступні підрозділи Державної фіскальної служби України:

Департамент комунікацій, Департамент реєстрації платників та електронних сервісів, Департамент міжнародних зв'язків, Організаційно-розпорядчий департамент, Департамент методологічної роботи з питань оподаткування, Департамент розвитку інформаційних технологій, Департамент податкового та митного аудиту, Департамент розвитку митної справи та інші.

Надання консультацій відповідно до норм Податкового та Митного кодексів України покладено на Інформаційно-довідковий департамент та підрозділи з обслуговування платників податків. Департаменти розвитку інформаційних технологій, інфраструктури, комунікацій, організації митного контролю та оформлення забезпечують розвиток, упровадження й технічне супроводження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій, автоматизацію процедур, зокрема, контроль за повнотою та правильністю виконання митних формальностей, організовує впровадження електронних сервісів для суб'єктів господарювання.

На виконання вимог Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» (від 15 серпня 2007 року № 653-р.) [8], Концепції реформування податкової системи [9], Державна фіскальна служба України вживає всіх можливих заходів щодо створення платникам податків сприятливих умов для ведення бізнесу, продовжує вивчати передову практику оподаткування зарубіжних країн та впроваджує в свою діяльність.

Так, з метою поліпшення партнерських відносин Державною фіскальною службою України підписано ряд меморандумів та договорів про співпрацю:

- Меморандум щодо поліпшення подання звітності, впровадження електронних сервісів і розвитку електронного документообігу (12.09.2012р.);
- Угода про інформаційне співробітництво щодо надання послуг зі сплати податків, зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (30.03.2015 р.);

- Меморандум про партнерство та співробітництво між Державною фіскальною службою України та Антикризовою радою громадських організацій України (23.09.2015 р.) [10].

Для платників розроблено безкоштовне програмне забезпечення по формуванню та подачі платниками податків податкової звітності та реєстру отриманих і виданих податкових накладних до контролюючих органів у електронному вигляді засобами телекомунікаційного зв'язку. Загальні показники подання звітності в електронному вигляді в Україні кожного року зростають. Проте поряд із перевагами введення електронної системи звітності існують і недоліки, які негативно впливають на її ефективність. Це, перш за все:

- висока вартість обслуговування електронного цифрового підпису платника податків;
- досить низька інформаційна обізнаність платників податків щодо ефективності електронної подачі податкової звітності;
- досить низька інформаційна культура платників податків (невміння працювати з спеціальними інформаційними базами даних, програмним забезпеченням для формування електронної податкової звітності);
- недостатня довіра до новітніх інформаційних технологій в частині своєчасності подачі електронної звітності, побоювання щодо зовнішнього втручання в електронні файли, доставки із викривленням даних тощо.

Важливим напрямком адміністративної діяльності і доведення необхідної податкової інформації до платників податків є надання податкових консультацій, які згідно зі ст. 52 Податкового кодексу України, за вибором платника податків надається в усній, письмовій або електронній формі [1].

Метою узагальнюючих податкових консультацій є надання підприємцям можливості знати єдину позицію контролюючого органу щодо спірних питань законодавства, адміністрування податку на прибуток підприємств, податку на додану вартість, податку на доходи фізичних осіб, спрощеної системи оподаткування, організації та проведення перевірок платників податків, а також

застосування штрафних санкцій за порушення норм Податкового кодексу України.

Значних результатів досягнуто Державною фіскальною службою України і в роботі із засобами масової інформації та громадськістю. На офіційному веб-сайті ДФС України постійно публікуються актуальні повідомлення для громадськості про заходи, що плануються. Наприклад, Орієнтовний план проведення Державною фіскальною службою України консультацій з громадськістю на 2015 рік [11].

З метою доведення до платників податків норм Податкового кодексу України лише Головним управлінням ДФС у м. Києві у 2014 році було проведено 830 семінарів та практикумів, у яких взяли участь 23729 платників податків (у т. ч. 22729 – на відповідних заходах, проведених підпорядкованими податковими інспекціями).

З метою публічного інформування платників щодо практики застосування податкового, митного законодавства та з питань єдиного внеску підготовлено для розміщення у друкованих ЗМІ 3876 матеріалів, на радіо – 14604, телебаченні – 5021, в Інтернет – ЗМІ – 27446.

Спільно з підпорядкованими ДПІ підготовлено та розповсюджено загальним накладом 402168 прим. 3019 видів друкованої продукції для платників щодо практики застосування законодавства з питань, що належать до компетенції ДФС, у т. ч. брошур – 230, буклетів – 721, пам'яток – 596, листівок – 1322, плакатів – 76.

У звітному періоді на постійній основі здійснювались організація й проведення зустрічей з представниками бізнесу для обговорення актуальних питань реалізації податкової і митної політики, проведено 262 прес-конференції та брифінги, 533 «круглі столи», 809 зустрічей з громадськістю, 463 інші заходи.

На субсайті ГУ Міндоходів у м. Києві (ГУ ДФС у м. Києві) розміщено 8090 матеріалів, у т.ч.: 2995 – з питань діяльності; 5095 – щодо застосування податкового законодавства [12].

Таким чином, в рамках інформаційного забезпечення адміністративної діяльності у сфері справляння податків проведено масштабну роботу по інформуванню громадськості щодо завдань, напрямів і результатів діяльності органів ДФС України, соціальної значимості добровільної та своєчасної сплати податків, зборів та інших платежів.

Отже, не дивлячись на досить значні і позитивні зміни у відносинах між органами фіскальної служби з платниками податків у сфері справляння податків, все ж існують визначені недоліки. Зокрема, недостатня довіра до фіскальних органів, низька інформаційна культура і інформаційна обізнаність платників податків щодо ефективності електронної подачі податкової звітності, недостатній рівень застосування інформаційно-комунікаційних технологій у податковому менеджменті в контексті його адаптації до європейських норм, принципів і правил, зумовлює потребу у розробці та використанні нових концептуальних підходів, вдосконалення методів, засобів та інструментарію державного управління оподаткування.

Перспективним напрямком розвитку справляння податків є інформатизація податкових органів та податкових процедур, які в свою чергу вимагають висококваліфікованого персоналу з навичками роботи у новому інформаційному середовищі.

Перспективним є дослідження питань, пов'язаних із впровадженням технологій, які розвивають тісні партнерські відносини фіскальних органів і платників податків, нових механізмів звітування платників податків шляхом подання податкової звітності засобами електронного зв'язку, що залишається для Державної фіскальної служби України одним із важливих напрямків поліпшення процесу обслуговування платників податків, а також нових електронних сервісів для платників податків.

Кінцевим результатом розвитку електронних сервісів повинно стати створення персонального аккаунту кожного платника податків на офіційному інтернет-порталі ДФС України – юридичні особи, фізичні особи тощо. А

створення зручного інтерфейсу дозволить за лічені хвилини та в зручний для підприємця час сплатити податки та відзвітувати про це.

З огляду на це можна говорити, що першочерговості у дослідженнях даного напрямку набуває необхідність вивчення та використання кращих практик світових лідерів царини електронного урядування і його складової електронного оподаткування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України : [в 3 т.] / кол. авторів [заг.ред. М.Я. Азаров]. – К. : М-во фінансів України, НУДПСУ, 2010. – 2389 с.

2. Про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету міністрів України № 236 від 21.05.2014р. // Урядовий кур'єр від 08.07.2014. - № 120.

3. Коваль В.Ф. Основні напрями модернізації взаємодії структурних підрозділів ДПС в інформаційній сфері / В.Ф. Коваль, В.І. Теремецький // Вісник Вищої ради юстиції. – 2012. - № 2(10). – С. 142-157.

4. Новицький А.М. Переваги та перспектива інформатизації адміністрування податків / А.М. Новицький // Реформування податкової служби України відповідно до європейських стандартів: зб. матер. наук.-практ. конференції в 2 ч. – Ірпінь, НУДПСУ. – 2010. – Ч.2. – С. 67-70.

5. Бандурка О.М. Податкове право : наук.-практ. посіб. / О.М. Бандурка, В.Д. Понікаров, С.М. Попов. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.

6. Колпаков В.К. Адміністративне право України : [підручник] / В.К. Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 1999. –736 с.

7. Косиця О.О. Інформаційне забезпечення адміністративної діяльності у сфері справляння податків : монографія / О.О. Косиця. – Херсон, ФОП Грінь Д.С. - 2015. – 212 с.

8. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.08.2007р. «Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки».

9. Концепція реформування податкової системи України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/data/material/000/107/158489/prezentats_ya_Kontsepts_ya_reformuvannya_podatkovo_sistemi_3_4.pdf

10. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України / Діяльність / Взаємодія з громадськістю / Меморандуми та договори про співпрацю / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/dpa-i-gromadskist/memorandumi-ta-dogovori/pro-spiivpratsyu/>.

11. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України / Діяльність / Взаємодія з громадськістю / Орієнтовний план проведення консультацій із громадськістю / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/dpa-i-gromadskist/orientovniy-plan-konsultatsiy-iz-gromadskosti/>.

12. Звіт про виконання Плану роботи Головного управління ДФС у м. Києві на 2014 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

THE ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF THE STATE TAX SERVICE OF UKRAINE IN THE SPHERE OF TAXATION AS AN OBJECT OF INFORMATION PROVISION

Key words: administrative activity, collection of taxes, exaction of taxes, taxation, information ensuring